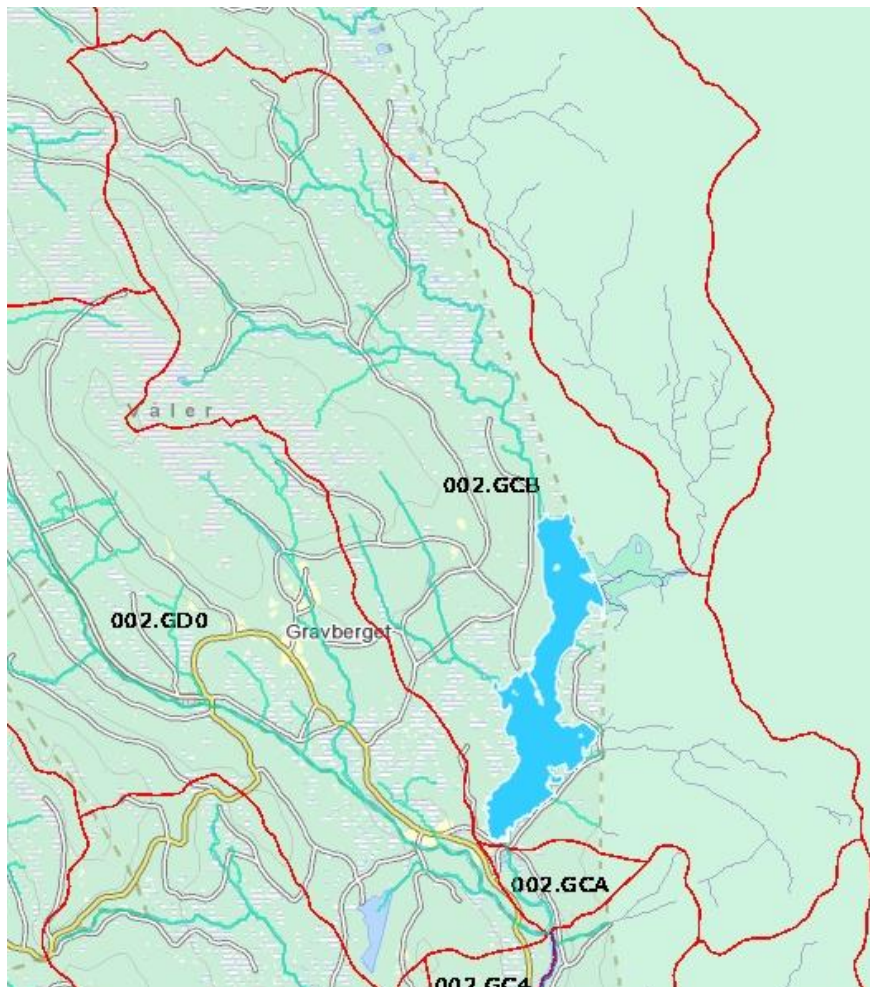

Gränsvatten

Norge och Sverige

Strategi för internationellt samarbete

Bakgrund

Det finns sju vattendistrikt/vannregioner med vattenförekomster som korsar riksgränsen mellan Norge och Sverige (Figur 1). Situationen mellan Norge och Sverige är att riksgränsen till stor del följer toppen av fjällkedjan, och därmed vattendelaren. De flesta gränsöverskridande vattenområdena har 93 % eller mer av sin areal i det land som ligger nedströms gränsen. Denna situation är olik den som finns i många stora vattendistrikt på kontinenten, där stora delar av olika länder kan ligga inom samma vattendistrikt. Syftet med denna PM är att lägga grunden för en samordnad vattenförvaltning för de avrinningsområden som korsar gränsen mellan Norge och Sverige och som därför utgör internationella avrinningsområden.

33 avrinningsområden korsar riksgränsen mellan Norge och Sverige. Av dessa rinner 14 från Norge till Sverige, med största ytan och andelen inom huvudavrinningsområdena Vänern och Göta älv, med över 8000 km² (16 %) i Norge, och Indalsälven med över 2000 km² (8 %) i Norge. 19 avrinningsområden rinner från Sverige till Norge, varav de största områdena ingår i huvudavrinningsområdena Halden vattendrag med 570 km² (23 %) i Sverige och Vefsna med 560 km² (23 %) i Sverige. Merparten av de 33 gränsöverskridande avrinningsområdena har dock mindre än 7 % av sin areal i det uppströms belägna landet. De flesta av områdena har obetydlig antropogen påverkan och kan därför antas ha god eller hög vattenstatus. Övervakning och åtgärdsprogram kommer därför inte att vara aktuellt för en stor del av de gränsöverskridande avrinningsområdena.

Redan på hösten 2003 möttes det norska Miljøverndepartementet och det svenska Miljödepartementet och enades om en enklast möjlig förvaltning av gemensamt gränsvatten. I maj 2004 möttes Naturvårdsverket med SFT och DN om första karakterisering. Efter detta arbetade Sverige enligt EUs tidplan, men i Norge kom inte arbetet i gång före Vattenförskriften blev vidtagen i 2007. I faser fram till 2009 lyckades man därför inte tillräckligt med koordinering av gränsvatten.

Ett nytt möte om gränsvatten mellan Sverige och Norge hölls på Selbusjøen i Norge 2008 med representanter från tre nivåer i Sverige (Miljödepartementet, Naturvårdsverket, och vattenvårdsdirektörer) och motsvarande representanter från Norge. Vid mötet konstaterades att det är olika reglering av gränsvattenförekomster i de båda länderna, enligt respektive nationell lagstiftning. Mötesdeltagarna ansåg att det var önskvärt att enas om kartläggning, statusklassning m.m., men att det var bättre att fokusera det operativa samarbetet på enskilda gränsöverskridande avrinningsområden och inte ha gemensamma planer m.m. för hela de internationella vattendistrikten. EU-kommissionen blev informellt informerad om detta av de svenska och norska vattendirektörerna på det europeiska vattendirektörmötet i Slovenien i juni 2008.

Vid ett nytt möte, på tjänstemannanivå, den 15 september 2009 togs beslut om att rapportera sammanlagt nio svenska och internationella vattendistrikt med gränsöverskridande vattenförekomster för de svenska vattenmyndigheterna i Bottenvikens, Bottenhavets och Västerhavets vattendistrikt. För norsk del rapporterades inga vattendistrikt till WISE i denna omgång. Man kom fram till att typindelningen inte kunde harmoniseras i de gränsöverskridande områdena, men att det var möjligt att harmonisera status- och riskbedömningen. Bl.a. överensstämmer inte klimatzonerna och höjdingelningen mellan länderna. Vid genomgången av de gemensamma vattenförekomsterna konstaterades det att de flesta vattenförekomster i Norge inte var statusbedömda. Vidare kunde det konstateras att det var skillnader i status- och riskbedömningen mellan de båda länderna.

Vid två arbetsmöten i Stockholm den 7 september och 22 november 2011 har ett nytt förslag till arbetssätt diskuterats, vilket ligger till grund för detta PM. Mötena i Stockholm byggde delvis vidare på de diskussioner och principer som har tagits upp och dokumenterats vid de två tidigare mötena om gränsvatten. Ett första moment i utförare av praktiskt och tekniskt samarbete var en gemensam workshop för berörda vattenmyndigheter och vannregionmyndigheter, länsstyrelser, fylkesmän och andra i Oslo den 26 mars 2012.

Figur 1: Översiktskarta över vattendistrikt/vannregioner och vattendelare vid riksgränsen mellan Norge och Sverige.

Indelning av vattenförekomster

De grundläggande skillnaderna mellan vattenförekomstindelningen i Sverige och Norge beskrivs nedan. Norges metod innebär att i princip alla sjöar och vattendrag som är påverkade är egna vattenförekomster och att alla övriga vattendrag ingår i det hydrologiska nätverket och grupperas som vattenförekomster.

Sveriges vattenförekomstindelning

- Skala 1:250 000
- Homogenitet avseende kategori, typ, status och påverkan
- Sjöar $> 1 \text{ km}^2$ är VF
- Vattendrag $> 10 \text{ km}^2$ tillrinningsområde är VF
- Hydrologiskt samband, men inget krav (övrigt vatten fyller ut vattenförekomster)
- Skyddade områden
- Påverkade VF enligt indikativa modellen (verifierat)

Norges vattenförekomstindelning

- Skala 1:50 000
- Alla sjöar $> 0,5 \text{ km}^2$ är VF
- Alla påverkade sjöar är VF
- Alla sjöar $< 0,5 \text{ km}^2$ räknas som vattendrag
- Alla vattendrag ingår i nätverket
- Inget övrigt vatten finns
- Man grupperar flera mindre vattendrag till en VF

Förslag till strategi

Förslaget till en ny strategi för gränsvattenförekomster kan sammanfattas i följande steg:

- Huvudprincipen är att arbetet med vattenförvaltning i Sverige och Norge så långt som möjligt organiseras efter gränserna för avrinningsområden istället för längs med riksgränsen.
- Avgränsningar mellan de båda ländernas förvaltningsroller kommer att göras efter huvudavrinningsområde, delavrinningsområde eller riksgränsen, beroende på vilken del av vattenförvaltningen som berörs.
- En utgångspunkt för rollfördelningen bör vara att det så långt som möjligt är det nedströms liggande landets principer för kartläggning och analys som tillämpas, dvs. principerna från det landet som de gränsöverskridande vattenförekomsterna rinner till.

Respektive lands behöriga myndigheter kan bara besluta om förvaltningsplaner, åtgärdsprogram, övervakningsprogram samt miljökvalitetsnormer (i Norge: miljømål) inom det egna landets gränser. Det betyder att formella beslut som rör de delar av distriktet som ligger i det andra landet, behöver fattas av det landets myndigheter. I dessa delar krävs det alltså en nära samverkan mellan de behöriga myndigheterna i respektive vattendistrikt/vannregion.

I detta sammanhang bör det påpekas att de svenska bestämmelserna om vattendistriktens avgränsning idag inte stämmer överens med bestämmelserna i direktiv 2000/60/EG (vattendirektivet) om att vattendistriktet ska avgränsas efter avrinningsområdets gränser.

Distriktsgränserna överensstämmer inte heller med hur de norska vannregionerna har avgränsats. Vid gränsen mot Norge har de svenska vattendistrikten istället avgränsats längs med riksgränsen. En förutsättning för att den strategi som föreslås i detta dokument ska kunna genomföras, är att de svenska bestämmelserna ändras i denna del, så att de svenska vattendistrikten får avgränsningar som svarar mot de norska vannregionerna. Detta är också nödvändigt för att den svenska lagstiftningen ska stämma överens med de principer för distriktsindelning som framgår av vattendirektivet. Denna fråga behandlas i ett separat PM.

Nedan lämnas förslag på hur de olika arbetsuppgifterna i förvaltningscykeln bör fördelas mellan länderna, utifrån dessa utgångspunkter. Förslagen delas in i två avsnitt, där det första handlar om det praktiska utförandet av olika vattenförvaltningsmoment, såsom typning, karakterisering, statusklassificering, riskbedömning och övervakning av vattenförekomster. Det andra avsnittet berör utarbetande och utformning av de administrativa verktygen inom vattenförvaltningen, närmare bestämt arbetsprogram, översikt av väsentliga frågor, förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljökvalitetsnormer och övervakningsprogram.

Praktiskt och operativt arbete

Indelning och typning av vattenförekomster

Den långsiktiga målsättningen med gränsvattensamarbetet i gränsöverskridande avrinningsområden är att det nedströms liggande landets principer för vattenförekomstindelning och typning tillämpas i hela avrinningsområdet. Det övergripande kravet är att vattenförekomster på båda sidor om gränsen jämkas ihop så att det inte förekommer några sjöar, vattendrag eller grundvattenförekomster som ”upphör” vid gränsen.

Sjöar och vattendrag som delas av riksgränsen och är vattenförekomster, får en SENO-kod eller NOSE-kod beroende på vilket land vattnet i avrinningsområdet rinner till (SENO-kod för vatten i avrinningsområden som rinner från Sverige till Norge och NOSE-kod för vatten i avrinningsområden som rinner från Norge till Sverige). Vattenförekomstindelningen för dessa gränsöverskridande vatten utförs enligt principen att det nedströms liggande landets indelning tillämpas. Principen för kodningen av vattenförekomster avgörs av vilket land utloppet för avrinningsområdet rinner till; i vissa fall kan ett vattendrag rinna in i ena landet och ut i det andra landet inom samma avrinningsområde, men SENO- eller NOSE-koden sätts utifrån avrinningsområdets utlopp. Detta gäller bara vattenförekomster och inte övrigt vatten.

Sjöar och vattendrag i avrinningsområden som ligger i ett land och rinner till det andra, men som inte delas av riksgränsen, kommer att visas i båda ländernas kartsystem, förvaltningsplan och åtgärdsprogram. Sjöar och vattendrag visas i respektive lands vattenkarta enligt det landets egna principer för vattenförekomstindelning och typindelning, i ett första steg mot det långsiktiga målet som beskrivs ovan. Vattenförekomster och övrigt vatten kommer alltså att visas både i VISS och Vann-Net i hela huvudavrinningsområden som delas av riksgränsen. Det påverkar dock inte hur t.ex. vattenförekomstindelning, åtgärder och miljökvalitetsnormer regleras i respektive land.

Övrig karaktärisering, statusklassificering och riskbedömning av vattenförekomster

Den långsiktiga målsättningen är att karaktärisering, statusklassificering och riskbedömning ska synkroniseras i de gränsöverskridande vattenförekomsterna och avrinningsområdena enligt nedströmslandets principer och bedömningsgrunder. Det behöver dock finnas en flexibilitet i systemet, mot bakgrund av de olikheter som finns mellan länderna. Behöriga myndigheter i respektive land bör kunna utnyttja de metoder från respektive lands

bedömningsgrunder som är bäst anpassade till förhållanden och förutsättningar i respektive avrinningsområde. Avsteg från principen att nedströmslandets metoder tillämpas måste redovisas och motiveras tydligt i respektive lands databas för bedömningar (VISS/Vann-Nett).

I ett första steg så ska sjöar och vattendrag som delas av riksgränsen statusklassificeras och riskbedömas enligt nedströmslandets principer, så långt det är möjligt enligt respektive lands regler för detta (t.ex. genom expertbedömning eller motsvarande).

Sjöar och vattendrag i avrinningsområden som ligger i Norge men rinner till Sverige eller vice versa men som inte delas av riksgränsen kan i ett första steg status- och riskbedömas enligt det lands bedömningsgrunder som bedöms fungera bäst för aktuellt miljöproblem, påverkanskälla m.m. Detta kan ske med utgångspunkt från resultat från olika projekt, t.ex. i Enningsdalsälven. I ett andra steg bör även sjöar och vattendrag som inte delas av riksgränsen omfattas av nedströmslandets principer så långt som möjligt.

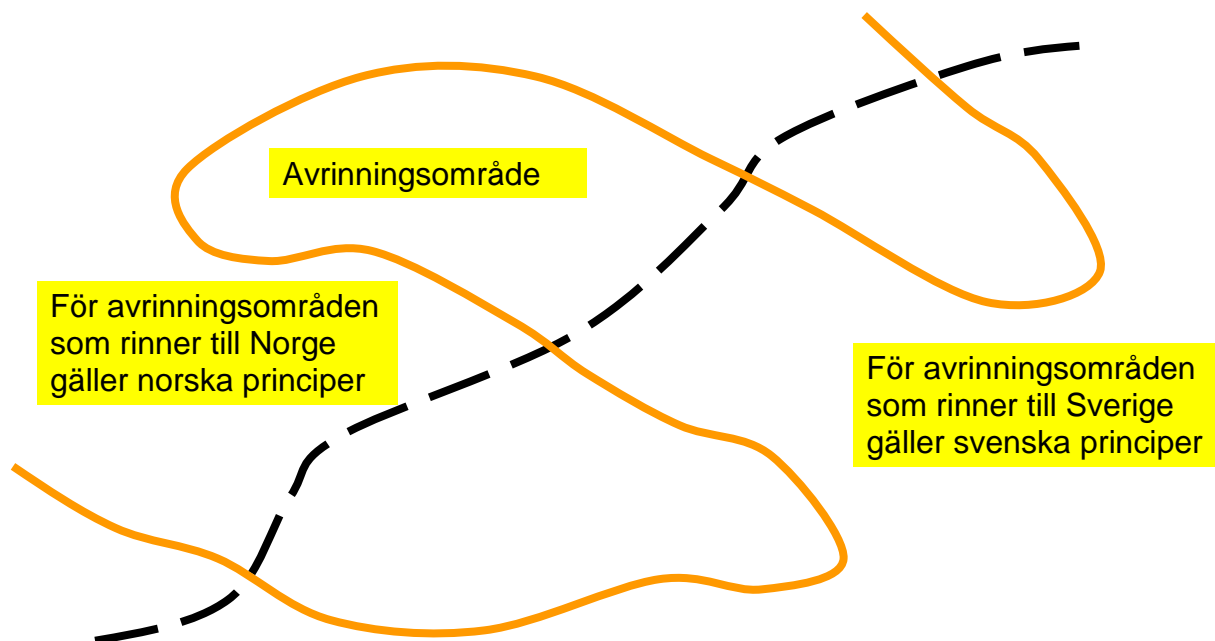
Det måste tydligt anges i VISS/Vann-Nett vilket lands bedömningsgrunder eller andra metoder som används för respektive kvalitetsfaktor och en motivering till detta. Det är då mycket viktigt med ett tätt samarbete mellan respektive myndigheter i båda länder och också mellan de olika distrikten så att det blir en någorlunda enhetlig bedömning i gränsavrinningsområdena. Särskilt viktigt är det att få till stånd ett nära samarbete om hur dessa principer ska tillämpas i de mer befolkade avrinningsområdena som Trysilälven och Enningsdalsälven.

Hänsyn måste även tas till fylkenas och kommunernas kunskap, redan gjorda bedömningar och befintlig miljöövervakning, så att det inte uppstår konflikter i samordningen mellan länderna. Resultaten av samarbetet mellan regionala/lokala myndigheter och kommuner måste slutligen godkännas av den behöriga vattenmyndigheten/vannregionmyndigheten för den aktuella delen av vattendistriktet och av dess motsvarighet i det andra landet.

Digital rapportering till WISE (Water Information System Europe) av karaktärisering, statusklassificering och riskbedömning

Alla gränsöverskridande vattenförekomster ska ha en gemensam ID-sättning, så att det finns ett gemensamt EU-ID för varje sådan vattenförekomst i sin helhet. Dessa vattenförekomster kommer därutöver att ha två olika nationella ID-nummer, på respektive sida om gränsen. Vid digital rapportering till WISE rapporterar varje land typning, övrig karaktärisering, statusklassificering och riskbedömning av sin del av vattenförekomster som korsar gränsen. De gränsöverskridande vattenförekomsterna rapporteras med sitt gemensamma EU-ID, så att det framgår att det är samma vattenförekomster på båda sidor om gränsen.

Övervakning av vattenförekomster i avrinningsområden som korsar gränsen sker enligt motsvarande huvudprinciper som har angetts ovan, dvs. enligt det nedströms liggande landets principer vad gäller övervakning. Avvikelser från denna huvudprincip kan dock göras efter överenskommelse mellan regionala och/eller lokala myndigheter eller kommuner. Sådana avvikelser behöver godkännas av de berörda vattenmyndigheterna/vannregionmyndigheterna i båda länderna. Beslut om verkställande av övervakningsprogram fattas dock av respektive lands myndigheter inom det egna landets gränser.

Figur 2: En illustration av förslaget med principen att karaktärisering, klassning och riskbedömning följer avrinningsområdet istället för landsgränsen.

Administrativ process

Förvaltningsplaner för de gränsöverskridande avrinningsområdena mellan Norge och Sverige fastställs enligt följande principer: Varje internationellt distrikts förvaltningsplan har två delar, en del som omfattar de delar av distriktet som ligger i det egna landet (beslutas) och en andra del som omfattar de internationella delarna av distriktet (för information, beslutas av det andra landets myndigheter). Hela förvaltningsplanen skickas på remiss för samråd i båda länderna, och det säkerställs därigenom i båda länderna att samtliga berörda myndigheter, kommuner, organisationer och allmänheten får information om vattenförvaltningen både inom det egna landets gränser och i de delar av vattendistriktet som ligger i det andra landet.

Förslag till text i inledningen på förvaltningsplan:

Vattendistriktet XX är internationellt, på så sätt att delar av vattendistriktet ligger i Sverige. För att säkerställa en integrerad och samordnad vattenförvaltning har man samarbetat tätt mellan de två länderna om indelning, typning, karakterisering, riskbedömning och klassificering av vattenförekomster. Det har också varit en tät dialog med syfte att samordna miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och övervakningsprogram, på så sätt att åtgärdsprogram och förvaltningsplan ska framstå som enhetliga på båda sidor om riksgränsen.

Det ska uppmärksammas att norska myndigheter bara kan besluta om de delar av dokumentet som rör områden inom Norge. De delar av dokumentet som beskriver områden i Sverige skall beslutas av svenska myndigheter, men finns med här som information för att kunna presentera ett samlat dokument för hela det internationella vattendistriktet.

Åtgärdsprogrammen, som är rättsliga styrdokument i respektive land, bör hanteras med ett liknande arbetssätt som för förvaltningsplanerna. Varje land kan bara besluta om åtgärdsprogram för myndigheter, kommuner m.fl. inom sitt eget respektive territorium. Det innebär att ett åtgärdsprogram för ett vattendistrikt/vannregion med internationella avrinningsområden behöver omfatta de delar som ligger i det egna landet, medan det i en bilaga ska finnas information om de åtgärder i det internationella avrinningsområdet som beslutats av det andra landets behöriga myndighet. Det får utredas närmare om sådana beslut för internationella delar av ett annat lands vattendistrikt ska ingå i det egna landets åtgärdsprogram, eller om det ska fattas separata beslut om åtgärder i dessa områden.

Med andra ord får utarbetandet av och beslut om åtgärdsprogram genomföras av den behöriga myndigheten i det land som har jurisdiktion över respektive avrinningsområde, oavsett vilket vattendistrikt det hör till. Norska myndigheter ansvarar för alla delar av internationella avrinningsområden som ligger inom Norges gränser, och svenska myndigheter på motsvarande sätt för de svenska delarna av internationella avrinningsområden. För att det ändå ska finnas ett åtgärdsprogram som beskriver åtgärdsbehov och åtgärdsarbete i hela vattendistrikt/vannregionerna, är det lämpligt att det till varje distrikts åtgärdsprogram finns bilagor som beskriver de delar av åtgärdsprogrammen som berör det egna distriktet men som har beslutats av det andra landets vattenmyndighet/vannregionmyndighet.

Detta är den formella delen av processen, men i praktiken bör det naturligtvis ske en nära samverkan mellan de ansvariga vattenmyndigheterna i respektive land så att det råder enighet om vilka åtgärder som behöver utföras i avrinningsområdet, av vem eller vilka och hur prioriteringar och avvägningar ska göras. Samråd och samverkan med allmänhet, kommuner, verksamhetsutövare och organisationer m.fl. bör också så långt som möjligt ske i ett avrinningsområdesperspektiv, dvs. även i de delar av det andra landet som kan påverkas av förslagen i ett åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogrammen i Sverige är än så länge ganska övergripande, vilket kan vara ett problem vid utarbetande av och samråd kring åtgärdsprogram för internationella avrinningsområden. De norska åtgärdsprogram som har utarbetats hittills är mer specifika och mindre övergripande. Här kan det behövas en diskussion och i vissa delar en harmonisering av utformningen av åtgärdsprogrammen. I Sverige sker det för närvarande en översyn av utformningen av åtgärdsprogram och kopplingen till konkreta åtgärder, vilket möjligen kommer att leda till åtgärdsprogram på en mer detaljerad nivå, och i Norge finns det överväganden om samma inriktning. En nära samverkan mellan de behöriga myndigheterna i båda länderna kring denna fråga skulle skapa bra förutsättningar för en god och ändamålsenlig samordning av arbetet med åtgärdsprogram i de gränsöverskridande avrinningsområdena.

Miljökvalitetsnormer (motsvaras i Norge av miljømål) beslutas för alla vattenförekomster i Sverige av vattenmyndigheten för respektive vattendistrikt. Alla myndigheter och kommuner i Sverige ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs, t.ex. vid tillämpning av miljölagstiftning, planlagstiftning m.m. Det innebär att normerna är sådana rättsliga styrmedel som bara kan beslutas för vattenförekomster inom Sveriges gränser. Med andra ord kommer de svenska vattenmyndigheterna inte kunna besluta om miljökvalitetsnormer i hela vattendistrikt, eftersom vissa delar ligger utanför svenskt territorium. En intressant frågeställning, som behöver utredas ytterligare, är om det finns några hinder för de svenska vattenmyndigheterna att besluta om miljökvalitetsnormer för de delar av internationella avrinningsområden som ligger i Sverige men ingår i norska vattendistrikt. Dessa vattenförekomster ingår ju inte i de svenska distrikten. Samtidigt kommer rimligen de svenska

vattenmyndigheterna att vara behöriga myndigheter för dessa delar av avrinningsområdena. Frågan bör utredas i samband med att de svenska reglerna om vattendistriktens avgränsning och vattenmyndigheternas behörighetsområden ses över (se den inledande kommentaren ovan, samt bilaga 2).

Övervakningsprogram för respektive vattendistrikt behöver också fastställas och verkställas av behörig myndighet inom sitt lands gränser. Med andra ord kommer samma principer som för förvaltningsplaner och åtgärdsprogram att tillämpas för övervakningsprogrammen i de gränsöverskridande huvudavrinningsområdena. Eftersom den praktiska övervakningen ska samordnas enligt de huvudprinciper som har angetts ovan, blir det mycket viktigt med ett nära samarbete mellan de behöriga vattenmyndigheterna/vannregionmyndigheterna när det gäller utarbetandet av övervakningsprogram för internationella vattendistrikt. Övervakningen i de internationella avrinningsområdena bör samordnas så långt som möjligt mellan länderna.

Digital rapportering till WISE av förvaltningsplan, åtgärdsprogram och övervakningsprogram görs av varje land för vattenförekomster inom sitt territorium, dvs. fram till gränsen. För gränsöverskridande vattenförekomster används den gemensamma ID-sättningen (EU-ID). Med hänsyn till de principer för fastställande av förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och övervakningsprogram som har föreslagits ovan, blir det naturligt att rapporteringen följer denna modell.

Skyddade områden

Register över skyddade områden ska också rapporteras och kopplas till respektive vattenförekomst. Med hänsyn till att vattenförvaltning i Sverige och Norge delvis omfattar olika typer av skyddade områden, bör frågor om hur sådana register förtecknas och rapporteras hanteras från fall till fall i samverkan mellan de berörda myndigheterna i båda länderna.

Särskilda frågor

Informationsutbyte

En indelning som utgår från avrinningsområden ställer krav på datautbyte/kartutbyte mellan länderna. Det behöver göras jämförbara avgränsningar av vannområden/huvudavrinningsområden/delområden (eller motsvarande) i respektive land, och dessa avgränsningar behöver tydliggöras för det andra landets myndigheter och kommuner. Det ger kommuner och övriga aktörer goda förutsättningar att medverka vid olika åtgärder i det andra landet.

Det har i tidigare sammanhang diskuterats om ett data-/kartutbyte mellan länderna kan omfattas av den norsk-svenska vattenrättskonventionen från 1929. Den konventionen omfattar dock bara ”anläggning, arbete eller annan åtgärd i vattendrag i det ena riket” som kan vålla ”märkbar förändring i vattendrag i det andra riket” avseende djup, läge, riktning, vattenstånd eller vattenmängd, eller medföra skada för fisket i det andra landet. Mot den bakgrunden är det uppenbart att utbyte av geografisk och naturvetenskaplig information om sjöar, vattendrag och grundvattenförekomster mellan länderna inte kan grundas på bestämmelserna i denna konvention. Det behöver därför finnas annan, nationell lagstiftning i de båda länderna som möjliggör det informationsutbyte som behövs för att genomföra den strategi och det arbete som föreslås i detta dokument. Det bör möjligen också utredas om det finns behov av kompletterande internationella överenskommelser mellan länderna. Ett exempel är Finland

som under våren 2012 har öppnat upp för att alla offentlig data ska vara tillgängligt för allmänheten.

I Sverige framgår det av 8 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen att vattenmyndigheten ska lämna de upplysningar som de behöriga myndigheterna i Norge behöver för att fullgöra uppgifter i enlighet med vattendirektivet ([2000/60/EG](#)) samt bistå dessa myndigheter vid samråd i Sverige som följer av samma direktiv. Denna bestämmelse bör kunna användas som stöd för de svenska vattenmyndigheterna att dela med sig av nödvändigt data- och kartmaterial till sina norska motsvarigheter. Det kan dock behöva utredas ytterligare om det finns behov av att utveckla/förändra den svenska lagstiftningen för att möjliggöra ett fullständigt och öppet informationsutbyte mellan länderna.

För norsk del finns motsvarande bestämmelse (som nämnts ovan) i § 31 Forskrift om rammer for vannforvaltningen (FOR 2006-12-15 nr 1446). Även den bestämmelsens utformning bör ge tillräckligt stöd för norska vannregionmyndigheter att dela med sig av den information som behövs. Detta bör dock bekräftas och förankras hos norska ansvariga myndigheter.

En Map/web-tjänst bör utvecklas som gör att man kan utbyta kartor och data mellan länderna. Detta upplägg finns mellan de norska databaserna Vann-Miljø och Vann-Net idag. Det finns också en web-tjänst redan idag i den svenska databasen VISS som går att nyttja för dessa ändamål. Varje gränsöverskridande vattenförekomst behöver ha ett ID-nummer, som är gemensamt för de båda länderna. Det kan finnas vissa svåra fall där ett vattendrag rinner fram och tillbaka över gränsen men då får man bestämma separat för just detta avrinningsområde vad som gäller. En jämförelse kan göras med den svenska metoden för att fördela ansvar mellan länsstyrelserna i fall där avrinningsområden korsar länsgränser. För sådana avrinningsområden/delområden har vattenmyndigheterna pekat ut ett län som huvudansvarigt för att samordna datainsamling, status- och riskbedömningar m.m.

Enligt överenskommelsen vid mötet på Selbusjøen i Norge 2008 ska de regionala vattenmyndigheterna leverera samma upplysningar som motsvarande myndigheter i det andra landet för att fullgöra sina uppgifter. Underlag för typning, miljöövervakningsdata, kartunderlag, olika register, expertutvärderingar, vattenförekomstindelning etc. är exempel på information som måste utbytas mellan ansvariga vattenmyndigheter i respektive länder. För svensk del möjliggörs förhoppningsvis detta av den ovan nämnda bestämmelsen i den nationella lagstiftningen.

Statusklassning

Ett Interregprojekt som pågår i Enningsdalsälven i Glomma vannregion visar att svenska och norska bedömningsgrunder innehåller många olikheter i metoder för typning, datainsamling och klassning. Projektet visar att mycket arbete återstår innan en gemensam grund kan åstadkommas för att jämkä samman båda länders bedömningsgrunder. Det behövs fler gränsöverskridande projekt liknande arbetena kring Enningdalsälven och Torneälven för att lösa detta. Att låta respektive lands system gälla i tillrinnande avrinningsområden löser problemet med olika bedömningsgrunder i denna förvaltningscykel. Långsiktigt så bör erfarenheter från projekt Enningsdalsälven och liknande projekt användas t.ex. i det svenska arbetet med översyn av bedömningsgrunder för ekologiska kvalitetsfaktorer i ytvatten (Waters) och för en grund till harmonisering av bedömningsgrunder mellan Norge och Sverige.

I Enningdalsälven finns ett gemensamt vattenråd och en gemensam plan för avrinningsområdet som förankras hos respektive myndighet. Detta är en modell som kan ligga till grund för och tillämpas i gränsområden. Ett samarbete och dialog mellan länderna om skillnader i statusklassningen bör upprättas även om respektive lands system gäller i tillrinnande avrinningsområden. Expertbedömningar är också vanligt förekommande då data saknas.

Samråd

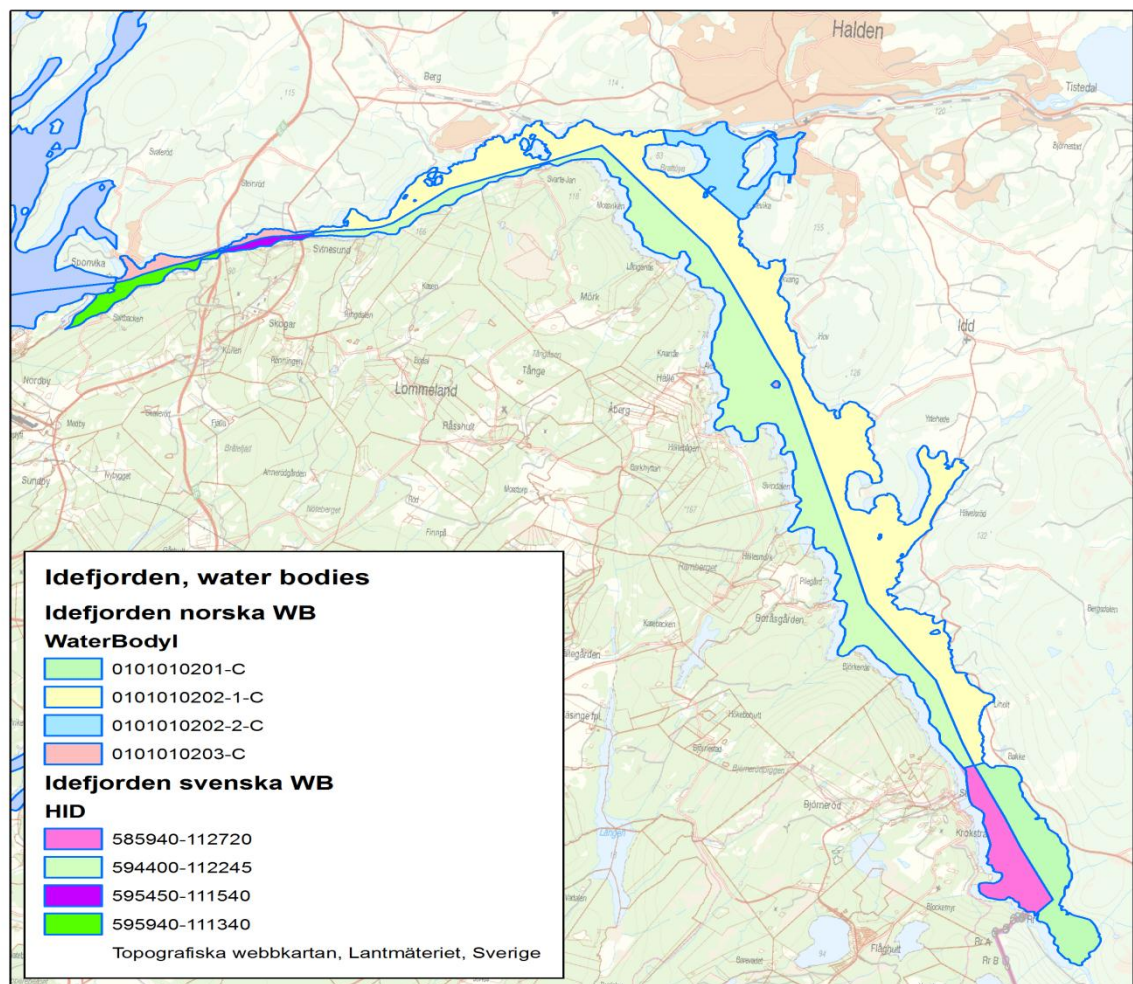
Innan regionala vattenmyndigheter beslutar om miljömål, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för de internationella avrinningsområdena ska samråd hållas med myndigheter, kommuner, allmänhet och andra berörda från båda länderna. Samrådet ska säkra att man för de gränsöverskridande vattenområdena kommer fram till en förvaltning som fungerar friktionsfritt som en helhet och en samsyn om att respektive lands system någorlunda överensstämmer med varandra.

Det är också lämpligt att de regionala vattenmyndigheterna bjuder in motsvarande myndigheter och andra berörda från det andra landet som medverkande vid möten rörande vattenförvaltningen i de internationella avrinningsområdena.

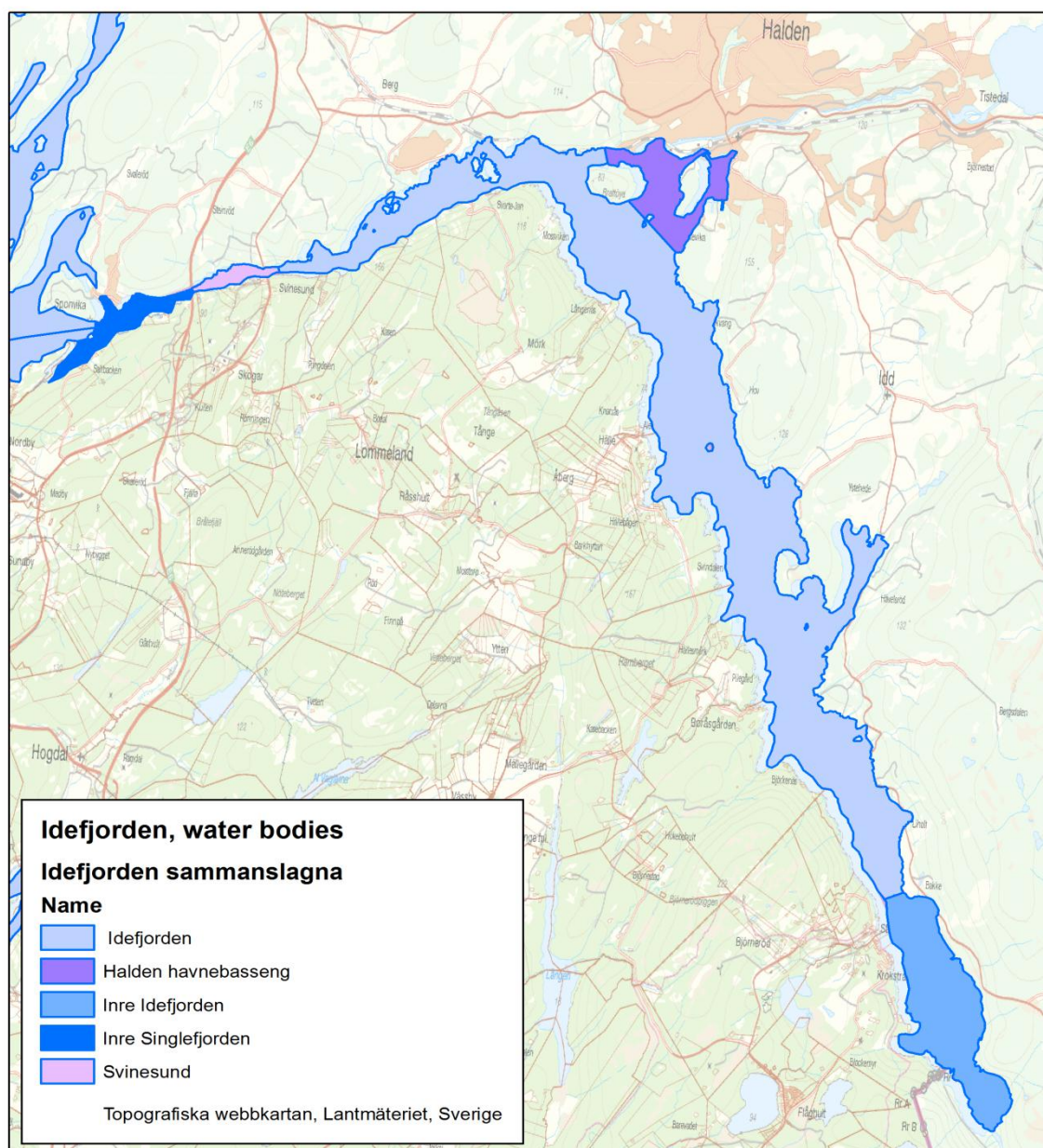
Kustzon

Idefjorden består idag av tre svenska och fyra norska vattenförekomster. Kustvattenförekomster bör kunna slås ihop till hela bassänger över landsgränsen (Figur 3). På så sätt följs vattendirektivets principer även i dessa områden. Dessa bassänger borde bli tre eller eventuellt fyra kustvattenförekomster (Figur 4).

Sverige har använt en kustzonmodell för Idefjorden vilket kan underlätta statusklassningen. Dock saknar SMHI bra djupuppgifter för var klackarna är. Det finns också ett behov av att få använda norska utsläppsdata till modellen eftersom de största punktkällorna ligger i Halden och är de enskilt största påverkanskällorna för Idefjorden.

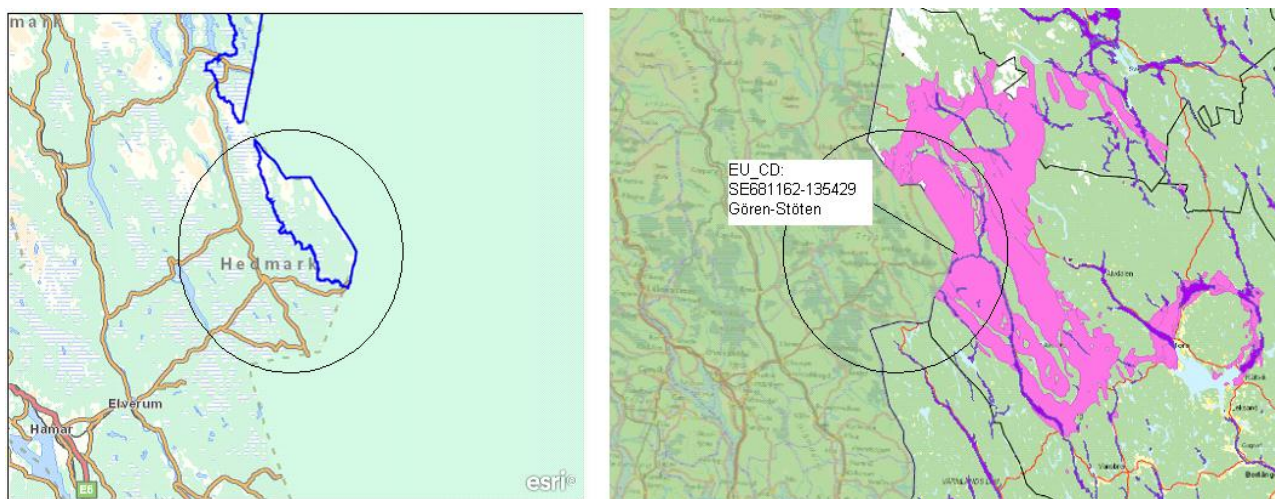
Figur 3: Karta över Idefjorden och dagens indelning

Figur 4: Karta över nytt förslag till indelning av Idefjorden

Grundvatten

Grundvattenförekomster ska som huvudregel hanteras enligt samma principer som för ytvatten. Eftersom inte alla grundvattenförekomster följer huvudavrinningsområdesgränserna, kan det dock behövas speciella lösningar i vissa fall. Dessa fall får hanteras i samverkan mellan de berörda myndigheterna i båda länderna. Endast ett fåtal grundvattenförekomster korsar riksgränsen. Ett exempel är Görälven-Stöten i Dalarna (Figur 5).

Figur 5: Den vänstra bilden är från Vann-net, blå markerade områden är en grundvattenförekomst som tillhör Bottenhavets vattendistrikt i Sverige men tillhör Hedmarks fylke och Vannregionmyndigheten i Ostfold FK. Den högra bilden är från VISS, lila områden är grundvattenförekomster i sand och grus och rosa områden är grundvattenförekomster i sedimentär berggrund.

Tidplan för arbetet

Administrativ process

	Jurisdiktion/avgränsning	Norge (år-månad)	Sverige (år-månad)
Översikt av väsentliga frågor	Nationell (med bilagor) (Ev. internationellt)	Underlag: 2012-07 Samråd: 2012-07→ 2012-12	Underlag: 2012-08 Samråd: 2012-12→ 2013-05
Övervakningsprogram	Nationell (med bilagor)	Förslag: 2013-12	Förslag: 2012-07 Beslut: 2012-12
Åtgärdsprogram	Nationell (ev. med bilagor)	Samråd: 2014-07 Beslut: 2015-12	Underlag: 2013-12 Förslag: 2014-09 Samråd: 2014-12 Beslut: 2015-12
Förvaltningsplan	Nationell (med bilagor) Internationell delförvaltningsplan	Samråd: 2014-07 Beslut: 2015-12	Underlag: 2013-12 Förslag: 2014-09 Samråd: 2014-12 Beslut: 2015-12
Rapportering	Nationell (med bilagor)	2016-03	2016-03

Tekniskt och praktiskt samarbete

	Ansvar/utförare	Norge (år-månad)	Sverige (år-månad)
Indelning av vattenförekomster	Distrikt/regionalt (nationell förankring)	2012-02	2012-06
Typning och riskbedömning	Distrikt/regionalt	2012-06 till 2013-05	2013-08
Statusklassificering	Distrikt/regionalt	?	2013-08

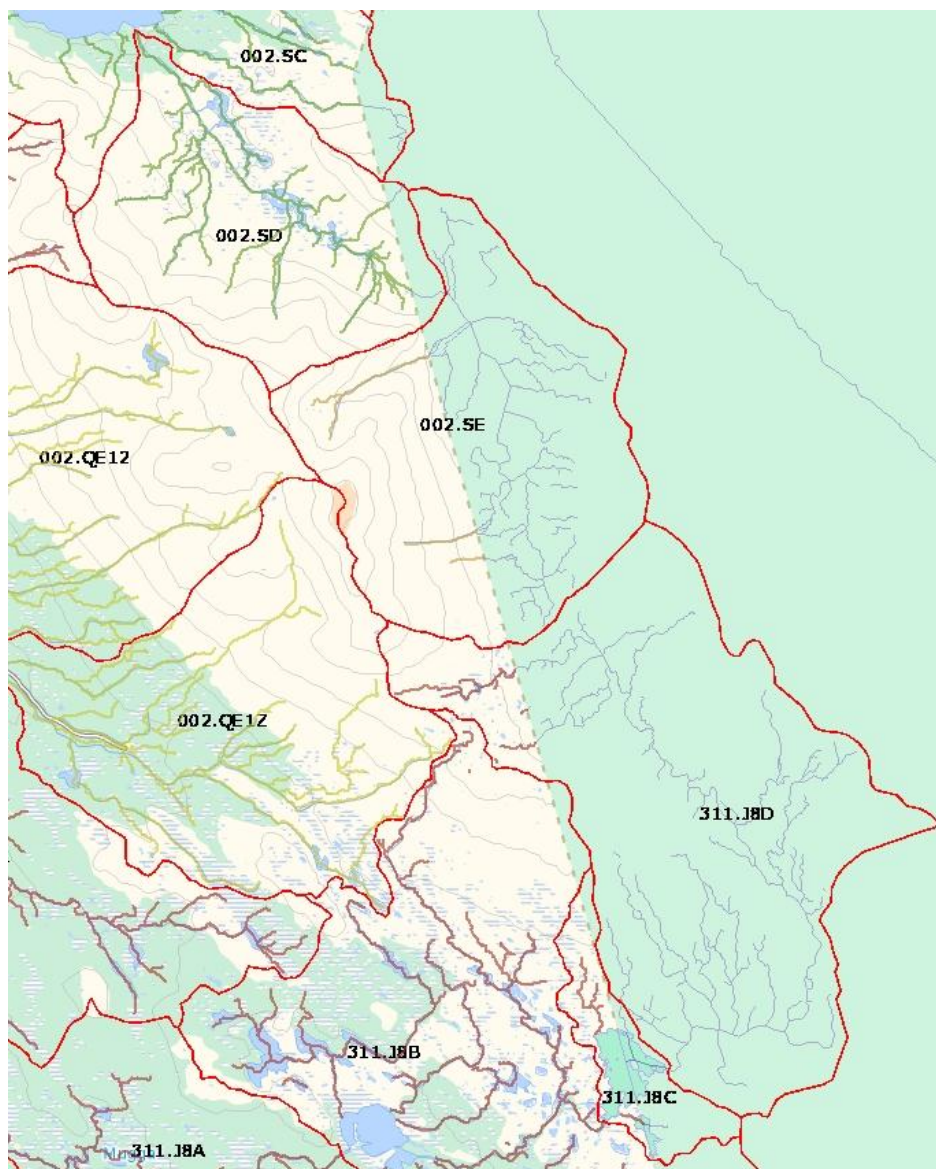
Kort beskrivning av några väsentliga frågor i genomförandet av det tekniska och praktiska samarbetet:

1. Primär indelning av delavrinningsområden/vattenförekomster som korsar gränsen: SMHI (Ylva Westman) och NVE (Lars Stalsberg) (VRM/FM) + VM/1st (Henrik Lindblom) samverkar och utarbetar förslag. Förankring:
 - a. Norge MD (Anders Iversen, DN).
 - b. Sverige HaV, MDEP, Lantmäteriet, (Joakim Kruse, VMBH).
2. Typning, karakterisering, riskbedömning, klassning: Indelning utförs som huvudprincip enligt systemet i "nedströmslandet", med utrymme för lokalanpassning i överkommelse mellan Vattenmyndigheterna-Länstyrelserna/Fylkesmännen. Utförare Norge: Fylkesmannen, Vannområdesutvalg. Utförare Sverige: (VM), Länsstyrelserna.
3. Norge behöver uppgifter om våra miljöproblem till Översiktliga väsentliga frågor i mars 2012. Anders Iversen/Lars Stalsberg kontakter Henrik Lindblom om uttag ur VISS.

Ordlista

Svensk	Norsk	Engelsk	Kommentar
Vattenmyndighet	Vannregionmyndighet	River Basin District Authority	(Competent Authority)
Vattendelegation	Vannregionutvalg	River Basin District Water Board	
Länsstyrelse	Fylkesmannen	County Governors Office	(County administrative board)
Landstingsstyrelse	Fylkesting	County Council	
Kommun	Kommune	Municipality	
Vattendistrikt	Vannregion	River Basin Distrikt (RBD)	
Delområde	Vannområde	Sub-District	
Avrinningsområde (också huvud- eller del-)	Nedbørfelt	River Basin	
Vattenråd	Vannområdeutvalg	Sub-District Water Board	(Här skiljer det sig i beslutsmandat mellan länderna)
Vattenförekomst	Vannforekomst	Waterbody	
Åtgärd – åtgärdsprogram	Tiltak – tiltaksprogram	Measure – Program of Measures	
EG:s ramdirektiv för vatten	EUs vanndirektiv	Water Framework Directive	
Väsentliga frågor	Vesentlige spørsmål	Significant Issues	
Bedömningsgrunder	Klassifiserings-system	Classification system	
Miljö kvalitetsnormer	Miljømål	Environmental Objectives	
Samråd/Remiss	Høring	Consultation	
Översvämning	Flom	Flood	

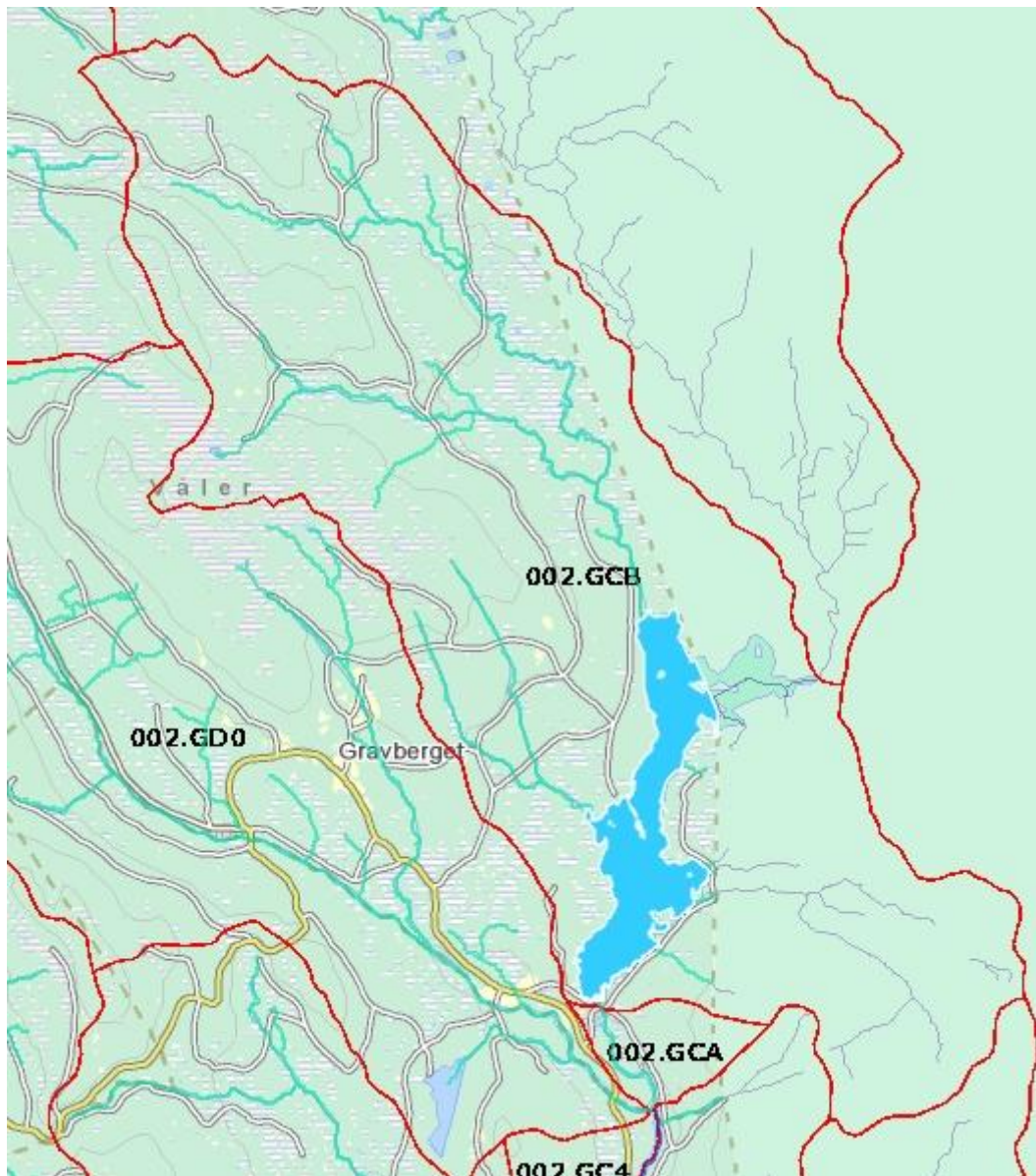
Exempel 1

Gränsvattenförekomster

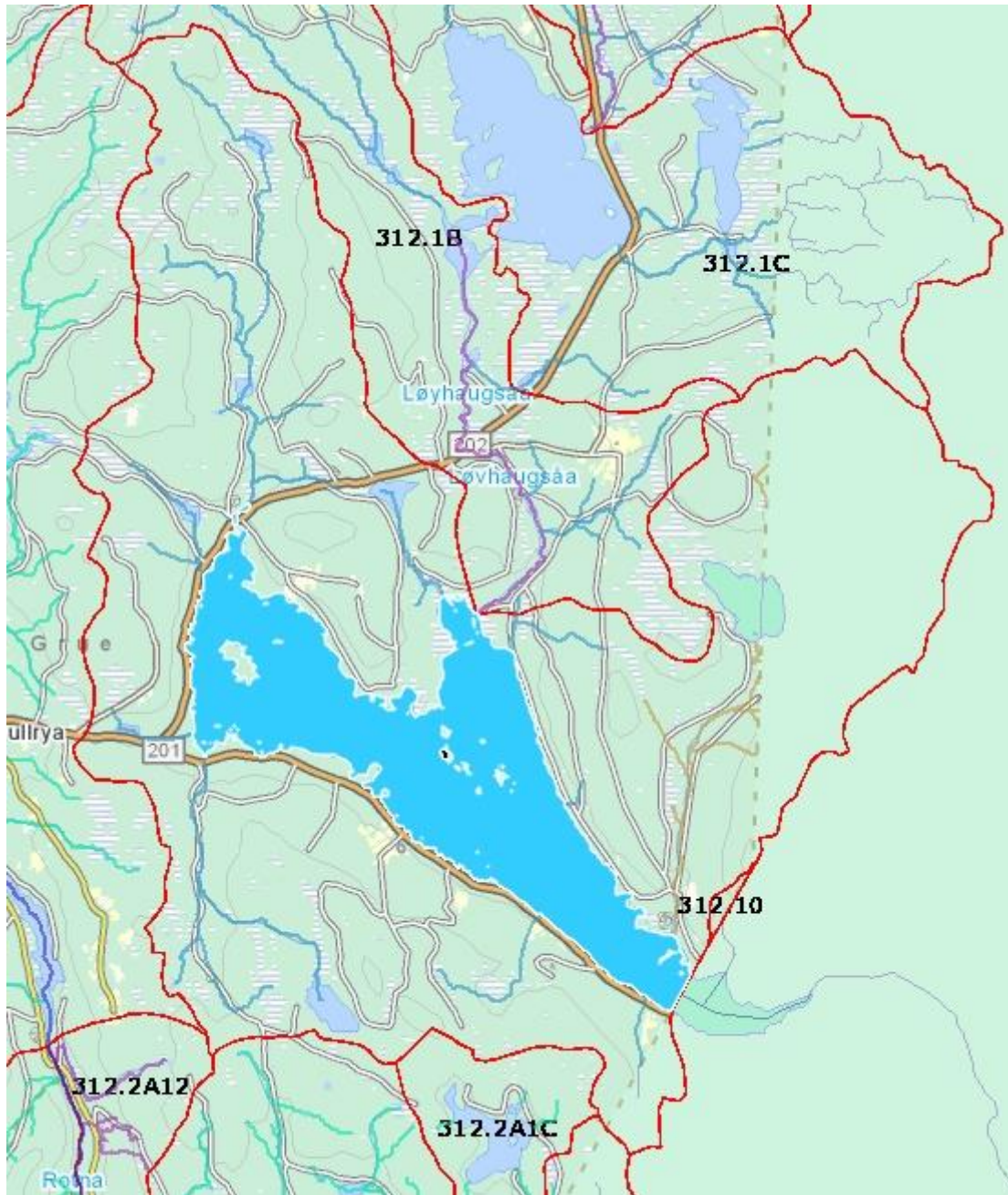
I detta exempel rinner vattnet från aro 002.SD och 002.SE till Glomma avrinningsområde i Norge och områdena 311.J8C och 311.J8D rinner till Västerhavet. Förslaget om ny indelning av gränsvattenförekomster är att hela vattenförekomsten definieras som en enhet i det avrinningsområde det tillhör, som om gränsen inte fanns. Samma vattenförekomst EU-ID används då på båda sidor om gränsen. Den sida av gränsen som vattenförekomsten dränerar till karaktäriserar och klassificerar den efter sina metoder och klassgränser. Resultatet bearbetas och diskuteras sedan av varje lands myndigheter. Denna metod kringgår problemet vi har idag men olika typning av vattenförekomster. I förvaltningsplanen och WISE används samma EU-ID för gränsvattenförekomster. Detta gör det enkelt att kommunicera mellan länderna och till EU/ESA.

Exempel 2

Denna insjö rinner till Glomma avrinningsområde. Förslaget är att sjön karaktäriseras, typindelas och klassificeras enligt norska principer, det samma gäller vattendragen inom avrinningsområdet. Samma vattenförekomst EUID används för respektive vattenförekomst på båda sidor av gränsen.

Exempel 3

Denna insjö har avrinning till Sverige. Förslaget är att hela sjön då karaktäriseras och klassificeras efter svenska principer. Detsamma gäller vattendragen inom avrinningsområdet. Samma vattenförekomst EUID används för respektive vattenförekomst på båda sidor av gränsen.

Bilaga 1

